

- Dodge B. WebQuests : A technique for internet-based learning. *Distance Educator*, 1995. Vol. 1. p. 10-13.
- Gerber S. Mit der WebQuest-Methode zur E-Learning-Arrangements. *Computer und Unterricht*, Heft 67, 2007, S. 50 f.
- Trepkau C. WebQuests im Deutschunterricht : Eine qualitativ-empirische Studie zur handlungsorientierten Förderung der Hypertext-Lesekompetenz. München : kopaed. 2015. 367 S.
- Das Schweizer Freizeitportal für die ganze Familie. URL: <https://www.freizeit.ch/>.
- Deutsche Welle. URL: <https://www.dw.com/de/media-center/alle-inhalte/s-100814>.
- Moodle ЧНУ імені Петра Могили. URL: <http://moodle3.chmnu.edu.ua>

(Матеріал надійшов до редакції 23.01.19. Прийнято до друку 12.03.19)

УДК: 811.111'373.49'42:32

DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135/2019-76-19>

НАЗАРЕНКО О. В., ГАЛЕЖЕНКО В. Г.
(Сумський державний університет)

ЕВФЕМИЗМИ ЯК ЛЕКСИЧНИЙ ЗАСІБ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ПОЛІТКОРЕКТНОСТІ

У статті проаналізовано процес евфемізації в політичному дискурсі та поняття евфемії на тлі політкоректного світу. Дослідження полягає в комплексному вивченні лексико-семантичного і прагматичного потенціалу політичної евфемії, що дозволяє простежити процеси утворення та функціонування політичних евфемізмів в сучасній англійській мові в динаміці, а також стосується маніпулятивного впливу евфемізмів на свідомість реципієнта. Під час дослідження розглянуто явище евфемії й поняття політичного табу в промовах американських і британських діячів. Особливе місце відведено характерним рисам політичного дискурсу й лексико-семантичним особливостям евфемізмів, що належать до мовних універсалій. Засоби процесу евфемізації розкриваються у наведених уривках з промов англомовних політичних діячів. Формування сприйняття соціальної і політичної дійсності залежить від функціонування лінгвокогнітивних аспектів політичного дискурсу, який нині вважають одним із найпоширеніших завдяки ролі ведення дипломатичних відносин і внутрішньодержавної політичної комунікації, тому, увагу зосереджено на політичному дискурсі не лише як явищі власне політичному, але і як лінгвістичному та психологічному. Класифікація евфемізмів відповідно до їхньої семантики, емоційності й свідомості їх вживання є оптимальною в ракурсі нашого дослідження. Здійснено аналіз евфемізмів згідно з їхнім типом, функцією у текстах політичних промов. Таким чином, висвітлено основні причинно-наслідкові зв'язки явища евфемії. Розглянуто поняття політкоректності як одне з фундаментальних засад політичної комунікації. Процес евфемізації допомагає реалізувати головні завдання політкоректності – уникнення табу, наближення до аудиторії, ввічливість, прагматичний вплив на реципієнта та моделювання інтересів цільової аудиторії шляхом вуалювання конотацій або замовчування понять. Об'єкт нашого дослідження охоплює тексти виступів за останні чотири роки, тому окреслені питання є актуальними й зачіпають специфіку дискурсу, його лінгвістичний аналіз в дослідженні сучасної англійської мови.

Ключові слова: політичний дискурс, політкоректність, політичне табу, евфемізми, евфемія, евфемізація.

Nazarenko O. V., Halezhenko V. H. Euphemisms as lexical means of political correctness category expression. The article deals with euphemization as a process of creation the corresponding vocabulary in the political discourse, as well as with the notion of euphemia overshadowed by politically correct world. The phenomenon of euphemia and the notion political taboo within the speeches of both American and British politicians were under consideration while investigating. A special place is given to the characteristic features of political discourse and lexico-semantic peculiarities of euphemisms belonging to the language universals. The means of euphemization process is revealed while providing the examples of abstracts from speeches in English. The study concerns the manipulative impact of euphemisms on the recipient's consciousness. The perception of social and political reality depends on functioning of the linguocognitive aspects of political discourse, that is currently considered to be the most popular and disassembled as a set of discursive practices in virtue of the role of conducting diplomatic relations and internal political communication; so, the focus is on the political discourse not only as a political phenomenon, but also as a linguistic and psychological one. Categorizing of euphemisms according to their semantics, emotiveness and consciousness of usage is optimal within the perspective of our study. Euphemisms are analyzed according to their type, function, cause and effect within politicians' speeches. Hence, the main causative factors of euphemia are highlighted. The notion political correctness is revealed as one of the fundamental principles of political communication within the investigating process. Euphemization process prompts implementation of main politcorectness' tasks, which imply avoiding taboos, approaching the audience, creating favorable communication conditions, being polite, influencing the recipient in a pragmatcal way and modeling the interests of the target audience by veiling connotations or concealing concepts. The object of our study is correlated with the texts of speeches over the last four years, thus, the topical issues are concerned.

Key words: political discourse, political correctness, political taboo, euphemisms, euphemia, euphemization.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням інтересу до використання політкоректної лексики. У ХХІ столітті, коли політика є рушійною силою не лише дипломатичних відносин, а й щоденного добробуту населення, важливо правильно оцінювати функції евфемізації та її значення у процесі моделювання інтересів суспільства.

Мета статті полягає в ідентифікації евфемізмів у текстах сучасних політичних промов, визначенні лексико-семантичних особливостей їх вживання й встановленні функції процесу евфемізації в політичному дискурсі. **Завданням** є виокремлення аспектів структуризації авторитетного тексту в політичному дискурсі.

Об'єктом статті є сучасний англомовний політичний дискурс. **Предметом** дослідження є евфемізми, їх роль і функції в процесі реалізування політкоректності.

Актуальність дослідження зумовлена зростанням інтересу до використання політкоректної лексики з метою структуризації авторитетного тексту в політичному дискурсі. У ХХІ столітті, коли політика є рушійною силою не лише дипломатичних відносин, але й щоденного добробуту населення, важливо правильно оцінювати функції евфемізації.

Постановка проблеми. Останні десятиліття характеризуються детальним теоретичним вивченням евфемізмів, але практичний аспект евфемізації не є повністю висвітленим у науковому доробку: регулярно з'являються актуальні політичні промови з конференцій, асамблей, передвиборчих кампаній, що складають платформу для сучасних досліджень. Феномен евфемії й поняття політичного дискурсу вивчали такі лінгвісти й перекладачі: В. Б. Великорода, О. Л. Амірова, З. Кампф та інші.

Політичний дискурс багатогранний, оскільки охоплює головні проблеми громадського життя, формує сприйняття соціальної та політичної дійсності, а також впливає на рівень життя суспільства [Кампф 2015]. Перше використання лінгвістами терміна «дискурс» було зафіксовано на початку 70-х років ХХ століття. Спочатку його дефініція була близькою до визначення «стилю мовлення», але згодом поняття було розширене до своєрідної формули «текст плюс ситуація» [Амірова 2015]. Одним із найпоширеніших дискурсів лінгвісти вважають політичний, адже світові події ХХІ століття – це підґрунтя для вивчення його взаємозв'язку з мовним світом. Політичний дискурс фігурує ареною функціонування явища евфемії, оскільки дипломатичні відносини, як і ведення внутрішньої політики, передбачають використання лексичних засобів, які приховують негативну конотацію мовної одиниці й, відповідно, перетворюють її на нейтральну, наближуючи слово чи словосполучення до первинної денотативної функції.

Тож, евфемізм (з грецької – слово гарних вістей) – це слово чи фраза, які використовують задля уникнення неприємного чи образливого слова [Cambridge Dictionary]. Відповідно, евфемію варто розглядати як явище, а евфемізацію як процес. Це, насамперед, сприяє впровадженню поняття політкоректності в дискурс. Політичну коректність прийнято розглядати як термін для позначення використання мови, яка має на меті уникнення образи, що переважно стосується одного із видів дискримінації. Появу безпосередньо евфемізмів у мові пов'язують із виникненням поняття «політичного табу» в суспільстві, оскільки мова – це його відображення. Ці табу стосуються соціальних правил, які є певною мірою складовими суспільства й тому вважаються важливими. Коли з'являється потреба, люди вдаються до мовних засобів у найрізноманітніших ситуаціях для певних предметів табу.

Мову, яка відповідає вищезгаданому феномену, прийнято вважати нейтральною (neutral language). Відповідно, евфемію варто розглядати як засіб синонімії, який корелює в синхронічному підході, оскільки власне евфемізм і первинна лексема перебувають у синонімічній опозиції. Англійська мова багата на політичні евфемізми: вона є не тільки інструментарієм міжнародної дипломатичної комунікації, а й де-юре державною мовою 67 країн світу.

Значення політкоректності бере початок від поняття, поширеного в психології й когнітивній лінгвістиці, а саме – фреймінгу, тобто переконаності в тому, що найважливіше в повідомленні – це його подання. Відповідно, успіх, повнота влади, авторитетність, здобутки політичного діяча й, перш за все, довіру до нього варто розглядати як наслідок вдалих

політичних кампаній й виступів. Евфемізми наближують діяча до народу, роблять його в очах аудиторії більш співчутливим й уважним. Зв'язок фреймінгу й евфемізації є наочним, тож, «політичне маніпулювання» людьми можливе лише за допомогою доцільно підібраних лексичних засобів.

Дослідження дискурсу, зокрема політичного, окреслює низку екстралінгвальних аспектів, серед яких варто виокремити прагматико-ситуативний і ментальний. Перший встановлює зв'язність дискурсу, а другий – його адаптивність до етнографічних, соціокультурних і психологічних умов. Тож, вивчення лексичних засобів, а саме евфемізмів, вимагає заглиблення в середовище їх функціонування. Таким і є текст політичних промов, адже він поєднує в собі риси ментального (відтвореного в мовленні) й прагматико-ситуативного (зумовленого політичною подією).

У нашому науковому доробку наявні декілька класифікацій евфемізмів у межах політичного дискурсу, що спираються на різні чинники. Ми погоджуємося з Г'ю Ровсоном, який поділив ці лексичні засоби на позитивні, які часто асоціюють зі стилістичними або евфемізмами-перебільшеннями, і негативні [Амірова 2015]. Відповідно, за основу своєї класифікації лінгвіст взяв емоційність.

Вдаючись до прийому складної диференціації, розділяємо позитивні й емоційні евфемізми на свідомі й несвідомі, які у свою чергу передбачають поділ на чинники-передумови: 1) професія, 2) смерть, 3) хвороба, 4) стать, 5) злочин і 6) власне політичні [Амірова 2015]. Усі ці складові окреслюють семантичні категорії.

Подана класифікація є особливо дієвою в тексті політичних виступів. Майк Помпео, Державний секретар США, директор ЦРУ, під час промови щодо особливих відносин Америки з Великою Британією й виходу останньої з Європейського Союзу, зазначив: “*We, too, face the swings and roundabouts of our politics as every democracy does*” [U.S. Department of State 2019]. Відповідно до вищезазначеної класифікації, *swings* і *roundabouts* належать до позитивних свідомих власне політичних евфемізмів, бо за першим приховано, безперечно, нестабільність, а другий підкреслює можливість існування тіньової економіки.

У промові М. Помпео читаємо: “*What can her majesty’s government do to make sure sensitive technologies don’t become open doors for Beijing’s spymasters?*” [U.S. Department of State 2019]. Можна ідентифікувати, що словосполучення *sensitive technologies* – позитивний свідомий професійний евфемізм – було використано з метою уникнення слова ненадійні, а словосполучення *open doors for Beijing’s spymasters* – позитивний свідомий евфемізм, що стосується злочину – аби не вживати слів *fraud* або *quackery*.

У політичній практиці поширеним є випадок надмірної позитивації семи, що зумовлює проблему диференціації евфемізму від демагогії. Так, вищезгаданий Держсекретар США підкреслює: “*Look, our relationship has been amazing and strong before Brexit, and it will be strong after it. Ultimately, when all is settled, you’ll be first in line for a new trade deal, not at the end of the queue*” [U.S. Department of State 2019]. Помилково вважати *not at the end of the queue* евфемізмом, адже, звернувшись до контексту, зрозуміємо, що це прийом демагогії, тобто маніпуляція з метою збереження тісних зв'язків із Великою Британією.

Ми також погоджуємося з класифікацією В. Б. Великороди і її розподілом евфемізмів згідно з причинами й метою їх вживання: 1) уникнення табу; 2) ввічливість; 3) вуалювання негативних лексичних одиниць, що стосуються віку, професії чи соціальної спільноти; 4) прагматичний вплив на реципієнта [Великорода 2008, с. 7] та поділяємо її ідею про причинно-наслідкові зв'язки евфемії, політкоректності, а також поняття політичного табу.

Британські політичні діячі не менш схильні до вживання евфемізмів з метою збереження своєї впливовості. Промови Терези Мей, колишнього прем'єр-міністра Сполученого Королівства, – відмінна платформа для дослідження евфемізації. Упродовж виступу на конференції щодо свого бачення країни після Брекситу, вона підкреслила: “*When we came to Birmingham this week, some big questions were hanging in the air*” [The Spectator

2016]. Відповідно до вищезазначеної класифікації, варто зауважити, що *to hang in the air* – фразеологічний евфемізм – було вжито задля прагматичного впливу на реципієнта, оскільки метою виступу Терези Мей було заручення підтримкою цільової аудиторії, і прикметники, наприклад, *burning* чи *alarming* могли справити негативне враження на слухачів.

“*It was about a sense – deep, profound and let’s face it often justified – that many people have today that the world works well for a **privileged few**, but not for them,*” – у своїй промові продовжує Тереза Мей [The Spectator 2016]. *A privileged few* було використано з метою вуалювання лексичних одиниць, що стосуються соціальних прошарків, денотація яких, як розуміємо, була наближеною до *bureaucracy* або *capitalists*.

Яскравим прикладом евфемізації у вищезазначеній промові Терези Мей є дескриптивізм, а саме – однорідні перифрази (способи опису) з метою уникнення й приховання різких слів: “*And I want us to be a country where it doesn’t matter **where you were born, who your parents are, where you went to school, what your accent sounds like, what god you worship...***”. Цими стилістичними прийомами пронизаний увесь виступ колишнього прем’єр-міністра. Так, замість *physically-disabled* вона обрала *those who can’t work* (згідно з Великогородою В. Б, евфемізація для уникнення табу), стверджуючи: “*But for **those who can’t work**, we must offer our full support...*” [The Spectator 2016].

До цього ж прийому вдається президент США Дональд Трамп, виголошуючи промову на честь перемоги. Відомий виступами, орієнтованими на цільову аудиторію середнього класу, політик наголосив: “*It’s a movement comprised of **Americans from all races, religions, backgrounds and beliefs...***” [The New York Times 2016], чим запевнив населення, що впродовж його перебування на посаді, немає місця жодному виду дискримінації.

Виступи 44-го президента США – Барака Обами – відзначаються низкою схожих прикладів евфемізації. Під час промови-агітації до голосування й пропаганди демократичного суспільства в Іллінойському університеті, колишній президент підсумував: “*...the civil rights movement not only opened new doors for **African-Americans**, it also opened up the floodgates of opportunity for **women and Americans with disabilities and LGBT Americans and others to make their own claims to full and equal citizenship***” [CBS News 2018]. Відповідно, Дональд Трамп і Барак Обама використали евфемізми для уникнення табу.

У цій промові Барак Обама продовжив застосовувати прийом перифразу, і, крім *Americans with disabilities*, згадав: “*...**those at the top of the economic pyramid** have been able to influence government to skew things*”. Цей приклад корелює з вищезгаданим із промови Терези Мей, і теж наближений до *bureaucracy* або *capitalists*. Так, він завуалював і негативну конотацію, підкресливши: “*And then the reckless behavior of **financial elites** triggered a massive financial crisis*” [CBS News 2018]. Тож, політичні евфемізми співіснують у відповідному дискурсі з економічними поняттями.

Посилаючись на розглянуту вище класифікацію, можна виокремити такі функції евфемізмів: 1) вуалітивна, що перебачає приховання реальних фактів; 2) кооперуюча, яка реалізує співпрацю між сторонами; 3) превентивна, що ґрунтується на давно усталених табу; 4) риторична, яка спонукає мовця до дій; 5) елевативна, що полягає в гіперболізації стандартів; 6) конспіративна, яка приховує певні поняття в межах однієї групи; 7) дистортивна, що спотворює дійсність [Великорода 2008, с. 8].

Висновки. Таким чином, евфемізми в політичних промовах функціонують як лексичний засіб вираження категорії політкоректності. Феномен евфемії, що виник на тлі політичного табу, реалізовується як спосіб впливу на слухачів, закріплення влади й переконання, наближуючи політичних діячів до народу. У текстах промов переважно присутні позитивні свідомі власне політичні евфемізми. У виступах діячів диференціюються здебільшого евфемізми для уникнення табу. За основу класифікацій було взято семантику, емоційність і свідомість їх вживання. Детальне вивчення евфемізації у політичному дискурсі є відмінною перспективою подальшого дослідження.

Література

- Великорода В. Б. Семантичні та функціонально-прагматичні характеристики евфемізмів в англійській мові. Львів : Рукопис, 2008. 19 с.
- Назаренко О. В. Перекладацький аспект евфемізмів (на матеріалі англійської та німецької мов). *Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства* : матеріали всеукр. наук. конф. викладачів, аспірантів, співробітників та студентів (м. Суми, 21-22 квітня 2014 р.). Суми, 2014. С. 53-55.
- Amirova O. L. Classification of Euphemisms in the Political Discourse. *PUBLISHINGS of Kostanaï State Pedagogical Institute*, 2015. URL: <http://repo.kspi.kz/handle/item/97>
- Cambridge Dictionary. URL: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/euphemism>
- CBS News. Barack Obama's Speech on the State of American democracy. University of Illinois, 2018. URL: <https://www.cbsnews.com/news/barack-obama-speech-full-transcript-2018-09-07/>
- Kampf Z. The International Encyclopedia of Social Interaction. Political Discourse Analysis. Hebrew University of Israel, 2015. URL: https://www.academia.edu/5074479/Political_Discourse_Analysis
- The New York Times. Donald Trump's Victory Speech. New York, 2016. URL: <https://www.nytimes.com/2016/11/10/us/politics/trump-speech-transcript.html>
- The Spectator. Theresa May's Conference Speech. United Kingdom, 2016. URL: <https://blogs.spectator.co.uk/2016/10/full-text-theresa-mays-conference-speech/>
- U.S. Department of State. Pompeo M. R. The Special Relationship Speech. The United Kingdom, 2019. URL: <https://www.state.gov/the-special-relationship/>

(Матеріал надійшов до редакції 5.03.19. Прийнято до друку 12.04.19)

УДК: 81'25:134, 2

DOI: <https://doi.org/10.26661/2414-1135/2019-76-20>

НЕВИННА Ю. П., НІЧАЄНКО І. І.

(Київський національний університет ім. Тараса Шевченка)

СИНТАКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ІСПАНСЬКОЇ КАЗКИ ТА ЇХ ВІДТВОРЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ

Стаття присвячена перекладу народної казки, яка посідає доволі специфічне місце серед жанрових стратегій перекладу художньої літератури. Через свою дуалістичну природу казка в її різновидах належить до так званої периферійної художньої літератури, на противагу високій авторській, бо в ній поєднується літературність та розмовність.

Спонтанність мовленнєвого акту, обмеженість часу, який має мовець у своєму розпорядженні, та його прагнення до прискорення процесу комунікації вступають у конфлікт із необхідністю надати повідомленню форму, прийнятну для адресата. Мовець спочатку ідентифікує ознаку предмета мовлення і тільки потім намагається зробити своє повідомлення об'єктивно завершеним та усвідомленим. Як наслідок такої інтенції, відбувається парцеляція синтаксичної структури репліки та об'єднання двох фраз, що притаманні усному розмовному мовленню, а отже, і казкам, що намагаються відтворювати його.

Однак, саме фольклор є доволі складним об'єктом для перекладу, оскільки у ньому значною мірою відображається мовна та концептуальна картина народу, його світосприйняття, уподобання, бачення основних ціннісних категорій тощо. Специфіка перекладу казки зумовлена ще й тим, що реципієнтом її є, головним чином, діти. Відтак, перекладач має враховувати вікові особливості майбутнього читача, не знехтувавши такими засадничими поняттями як адекватність та еквівалентність, даючись до різного типу перекладацьких трансформацій.

Ключові слова: казка, переклад, розмовне мовлення, перекладацькі трансформації, парцеляція, об'єднання, вилучення, заміна, ампліфікація.

Nevynna I. P., Nychaenko I. I. Syntactic Features of Spanish Fairy-Tale and its translation into Ukrainian language. The article is devoted to the translation of folk tales, which occupies quite a specific place among the genre strategies of literary translation. Due to its dualistic nature, the fairytale in its varieties belongs to the so-called peripheral fiction, as opposed to high authorial literature, as it combines literariness and colloquiality. The spontaneous nature of a speech act, the limited amount of time the speaker has at their disposal, and their desire to facilitate the process of communication comes into a conflict with a necessity to make the message fully perceptible for the recipient. At first, the speaker identifies the property of the subject of communication and only then they try to make their message objectively complete and conscious. Such an intention results in parcelling of the syntactic structure of a phrase and the combining of two phrases, typical of oral spoken language, and therefore, of the fairytales that try to render it. However, it is the folklore that constitutes a rather difficult object for translation, since it reflects to a large extent a people's worldview, their perception of the world, preferences, the vision of the main value categories etc. The specificity of the translation of fairy tales results from the fact that their recipients are mainly children, and therefore the translator should take into account the age characteristics of the future reader of their translation and at the same time should not neglect such fundamental concepts as adequacy and equivalence, applying different types of translation transformations.

Key words: fairytale, translation, spoken language, translation transformations, parcelling, combining, omission, substitution, amplification.